

Stadshoutpeiling

Resultaten enquête onder stadshoutinitiatieven in Nederland

Januari 2021

Inhoudsopgave

SAMENVATTING.....	3
I. Inleiding.....	5
II. Algemene kenmerken stadshoutinitiatieven.....	7
III. Stadshout	11
IV. Uitdagingen en communicatie.....	16
V. Conclusie.....	20
ANNEX – Vragenlijst.....	22

Colofon

Opdrachtgever

Natuur en Milieufederatie Utrecht

Auteur

Arianne Gijsenbergh

Voor vragen naar aanleiding van deze rapportage of voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Servicepunt Circulair via servicepunt-circulair@nmu.nl

SAMENVATTING

Jaarlijks worden er duizenden bomen gekapt in Nederlandse steden en dorpen. Deze belanden vaak in de versnipperaar of in de verbrandingsoven. In plaats van deze bomen als afval te behandelen ontstaan er steeds meer initiatieven om stadshout hoogwaardig in de keten te houden. De Natuur en Milieufederatie Utrecht heeft een peiling opgezet om inzicht te krijgen in hoe de sector ervoor staat, welke uitdagingen er spelen, en welke behoeften er zijn. Een online vragenlijst is ingevuld door 19 stadshoutinitiatieven. De uitkomsten zullen worden gebruikt om de dienstverlening aan stadshoutinitiatieven te verbeteren en de groei van de sector te stimuleren.

Algemene kenmerken stadshoutinitiatieven

- De stadshoutinitiatieven die deelnamen aan deze peiling zijn gevestigd in 16 verschillende gemeentes, verspreid over 8 provincies. De meeste initiatieven zitten in de grotere gemeentes van Nederland.
- De stadshoutsector is een relatief nieuwe sector. 8 van de 19 initiatieven (42%) is in de afgelopen vijf jaar opgezet. Nog eens 7 (37%) zijn tussen de zes en tien jaar oud.
- Eenmanszaak is de meest voorkomende rechtsvorm, gevolgd door stichting en BV.
- De grote meerderheid (74%) van de initiatieven heeft 1 tot 5 werknemers. Daarnaast bieden driekwart van de initiatieven werkplaatsen aan vrijwilligers en/of stagiairs.
- De terreingroottes van de initiatieven lopen erg uiteen: de kleinste vestigingslocatie is 25m², de grootste 2500m². Terreinen worden meestal gehuurd. Vier respondenten hebben een bruikleenovereenkomst met de gemeente.

Stadshout

- Iets meer dan de helft van de initiatieven gebruikt alleen lokaal hout uit de eigen gemeente. De andere helft verkrijgt hout uit de wijdere regio of uit het hele land.
- Gemeentes zijn een belangrijke bron van stadshout, maar niet de enige. 11 initiatieven verkrijgen (een deel van) hun hout uit andere bronnen, zoals landschapsorganisaties, hoveniers, particulieren, slooptrajecten en andere stadshoutinitiatieven eerder in de keten. Dit geeft aan dat het begrip 'stadshout' breder gezien kan worden dan alleen bomen in stedelijk gebied die gekapt moeten worden.
- De hoeveelheid stadshout wat jaarlijks wordt verwerkt varieert van enkele kubieke meters tot 400 m³. Bij elkaar opgeteld verwerken deze initiatieven zo'n 2400 m³ stadshout per jaar.
- Kleine gebruiksvoorwerpen worden het vaakst genoemd als eindproduct, maar gezaagd hout, buitenmeubilair en binnenmeubilair worden ook vaak geleverd. Slechts 3 van de initiatieven specialiseren zich in één categorie (kleine gebruiksvoorwerpen). De overige initiatieven leveren allemaal meerdere type producten.

- De stadshoutinitiatieven richten zich op een brede markt. Particulieren worden het vaakst genoemd, maar ook bedrijven en overheden zijn vaak afnemers van de eindproducten. De grote meerderheid richt zich op 2 of 3 verschillende markten.
- Veel initiatieven hebben naast hun circulaire doelstellingen ook een maatschappelijke functie en ambitie. Ze werken bijvoorbeeld met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, bieden leerwerktrajecten aan, of organiseren buurt- of schoolprojecten.
- Het verhaal achter stadshout geeft de producten die ervan worden gemaakt meerwaarde. Het is dus belangrijk dat het hout traceerbaar is naar de boom en locatie waar het vandaan kwam.

Uitdagingen en communicatie

- Geen of gebrekkige samenwerking met de gemeente is de belangrijkste uitdaging waar de stadshoutinitiatieven tegenaan lopen. Gemeentes willen niet of te weinig meewerken in het leveren van stadshout, het beleid omtrent gekapte bomen is onduidelijk, of het lukt initiatieven niet om formele afspraken rond te krijgen voor meer structurele afname van hout.
- Andere uitdagingen die werden genoemd zijn gebrek aan financiering, onvoldoende interne vak kennis en expertise, problemen met huisvesting, en het kiezen van de juiste bedrijfsvorm.
- De initiatieven hebben behoefte aan bemiddeling in het contact met de gemeente, ondersteuning bij het vinden van financiering, netwerken voor kennisuitwisseling, en het verkrijgen van geschikte huisvesting.
- Bijna alle respondenten (89%) hebben er behoefte aan om het landelijke stadshoutnetwerk meer gestructureerd samen te brengen. De grootste voorkeur gaat uit naar fysieke bijeenkomsten gevolgd door email conversaties.

Aanbevelingen

- Aanbevelingen die de Natuur en Milieufederaties kunnen gebruiken om stadshoutinitiatieven te ondersteunen, barrières weg te nemen, en de groei van de sector te stimuleren:
 - Structureel samenbrengen van landelijk stadshout netwerk
 - Samenwerking met gemeentes bevorderen
 - Stimuleren van kennisuitwisseling
 - Toegang tot financiering
 - Hulp bij huisvesting
 - Aanspreekpunt voor vragen en advies

I. Inleiding

Aanleiding onderzoek

Jaarlijks worden er duizenden bomen gekapt in Nederlandse steden en dorpen. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een boom ziek is of als er nieuwe bouwplannen zijn voor de locatie waar de bomen staan. De gekapte bomen belanden vaak in de versnipperaar of in de verbrandingsoven. In plaats van deze bomen als afval te behandelen ontstaan er steeds meer initiatieven om stadshout hoogwaardig in de keten te houden.

De Natuur en Milieufederaties zetten zich in om deze stadshoutinitiatieven te ondersteunen bij de groei, de samenwerking en het werven van bekendheid. In april 2019 organiseerden wij voor het eerst een bijeenkomst waar stadshoutinitiatieven met elkaar in contact werden gebracht. Om de sector zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn zouden wij graag meer inzicht krijgen in hoe de sector er nu voor staat, welke uitdagingen er spelen, en in hoeverre er behoefte is aan ondersteuning en samenwerking. De Natuur en Milieufederatie Utrecht heeft een korte peiling opgezet om hierachter te komen. In deze rapportage staan de resultaten van dit onderzoek. Met de uitkomsten hopen wij de dienstverlening aan stadshoutinitiatieven te verbeteren en de groei van de sector te stimuleren.

Methode & respons

De stadshoutsector is relatief nieuw en bestaat vooralsnog uit een klein aantal initiatieven. Een stadshoutinitiatief kan een zelfstandige onderneming zijn, maar ook een project of initiatief van een overkoepelende gemeente, organisatie of bedrijf. Aan het begin van het onderzoek waren er 24 stadshoutinitiatieven bij ons bekend, verspreid door heel Nederland. Deze zijn allemaal benaderd voor deze peiling. Per email is een vragenlijst naar ze gestuurd met 17 vragen (5-10 minuten) bestaande uit een mix van open- en meerkeuzevragen, met ruimte om extra toelichtingen te geven. Om de respons te vergroten is een reminder uitgestuurd en zijn de initiatieven ook telefonisch benaderd. Uiteindelijk hebben 19 stadshoutinitiatieven (79%) de vragenlijst ingevuld. Van de overige 5 initiatieven bleken er 2 niet meer te bestaan, 1 gaf aan geen stadshoutinitiatief te zijn maar alleen af en toe iets van stadshout te maken, en 2 hebben de vragenlijst niet ingevuld.

Dit onderzoek poogt niet representatief te zijn voor alle stadshoutinitiatieven in Nederland, omdat we niet met zekerheid kunnen zeggen hoe groot de totale populatie is. Wel schetst het een actueel beeld van wat er in deze specifieke doelgroep speelt.

Rapportopbouw

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten van deze peiling gepresenteerd. Allereerst worden de algemene kenmerken van de stadshoutinitiatieven uiteengezet. Hierbij wordt gekeken naar de vestigingslocatie, het oprichtingsjaar, de rechtsvorm, het aantal medewerkers en het terrein van de initiatieven. Het volgende hoofdstuk focust op de grondstof die de initiatieven gebruiken - het stadshout. Hier wordt beschreven waar het hout vandaan komt, hoe de initiatieven het hout verkrijgen, hoeveel hout ze verwerken, wat voor soort producten ervan gemaakt worden en aan welke markten het wordt verkocht. Verder wordt er ingegaan op de emotionele waarde van stadshout en laten we zien dat

stadshoutinitiatieven vaak ook een maatschappelijke functie hebben. Daarna volgt een hoofdstuk over de uitdagingen waar de stadshoutinitiatieven tegenaan lopen, hun behoefte aan ondersteuning en aan een landelijk stadshoutnetwerk, en de gewenste communicatiemiddelen hiervoor. Het rapport eindigt met een conclusie waarin de belangrijkste bevindingen worden samengevat en aanbevelingen worden gegeven over hoe de dienstverlening en informatievoorziening aan stadshoutinitiatieven kan worden verbeterd om de groei van de sector te stimuleren. In de bijlage staat de vragenlijst die voor deze peiling gebruikt is.

II. Algemene kenmerken stadshoutinitiatieven

Gevestigd door heel Nederland, met name in grote gemeentes

De stadshoutinitiatieven die deelnamen aan deze peiling zijn gevestigd in 16 verschillende gemeentes, verspreid over 8 provincies. De meeste initiatieven zitten in de grotere gemeentes van Nederland, maar er zijn ook uitzonderingen, zoals de initiatieven in Lisse en Bernheze.

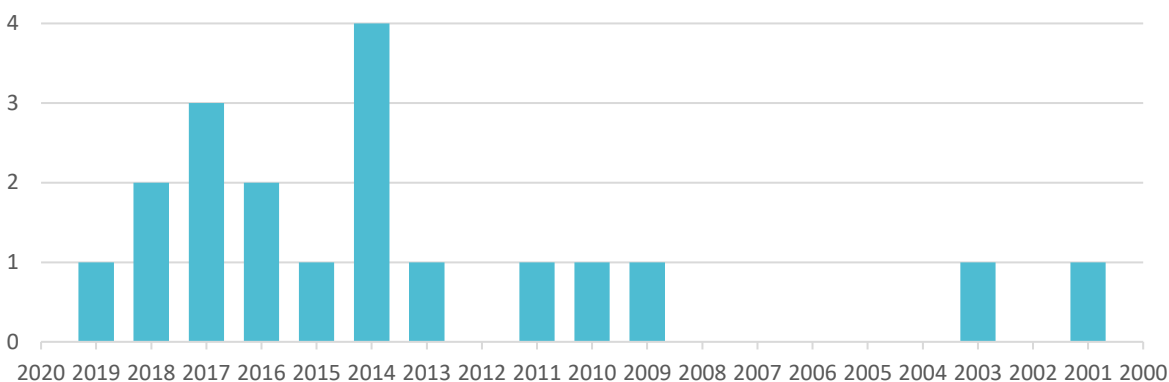
3. In welke gemeente is je stadshoutinitiatief gevestigd?

42% van de initiatieven is jonger dan 5 jaar

De stadshoutsector is een relatief nieuwe sector. 8 van de 19 initiatieven (42%) is in de afgelopen vijf jaar opgezet. Nog eens 7 (37%) zijn tussen de zes en tien jaar oud. De overige 4 initiatieven geven aan ouder dan 10 jaar te zijn.

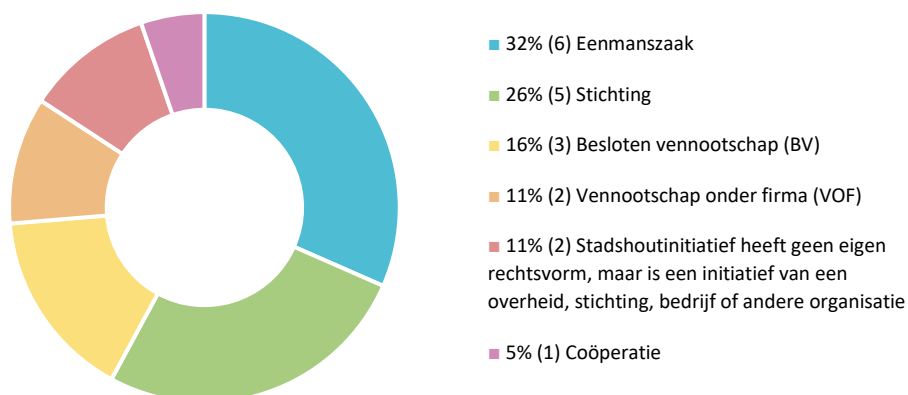
2. In welk jaar is dit initiatief gestart?

Eenmanszaak en stichting meest voorkomende rechtsvormen

Ongeveer een derde (6, 33%) van de initiatieven in deze peiling zijn eenmanszaken en een kwart (5, 26%) zijn stichtingen. Dit zijn de meest voorkomende rechtsvormen, gevolgd door BV (3) en VOF (2) en coöperatie (1). 2 respondenten gaven aan dat hun stadshoutinitiatief geen losstaande organisatie met eigen rechtsvorm is, maar een initiatief van een overkoepelend bedrijf of organisatie.

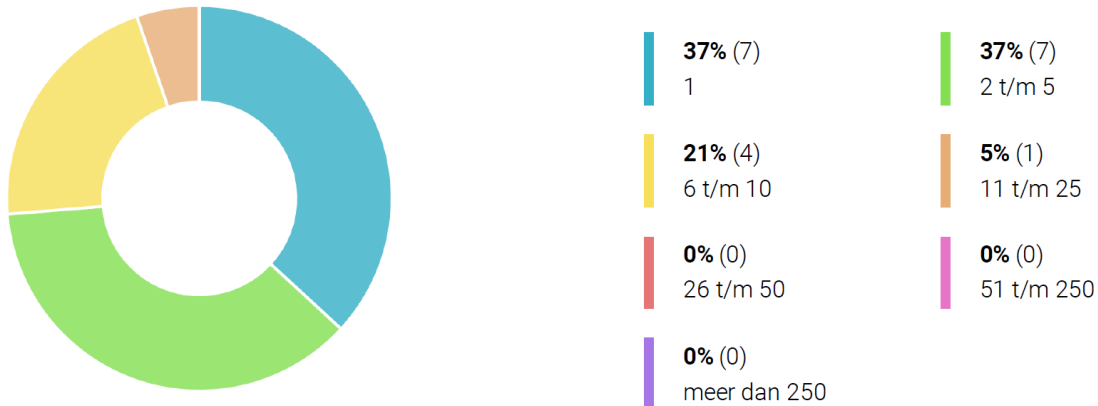
4. Welke rechtsvorm heeft je stadshoutinitiatief?

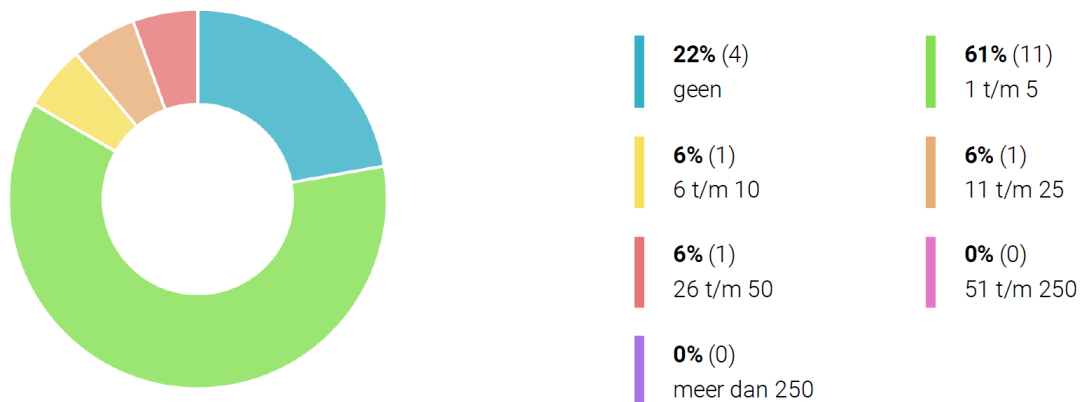
74% heeft 1 tot 5 werknemers, daarnaast plaats voor vrijwilligers en stagiairs

De grote meerderheid (14, 74%) van de initiatieven heeft 1 tot 5 werknemers. Daarnaast bieden driekwart van de initiatieven werkplaatsen aan vrijwilligers en/of stagiairs. In de meeste gevallen gaat het om 1 tot 5 personen, maar drie van de initiatieven hebben tussen de 6 en de 50 vrijwilligers- en stageplaatsen.

5. Hoeveel personen zijn er werkzaam in je stadshout initiatief? (exclusief stagiairs en vrijwilligers)

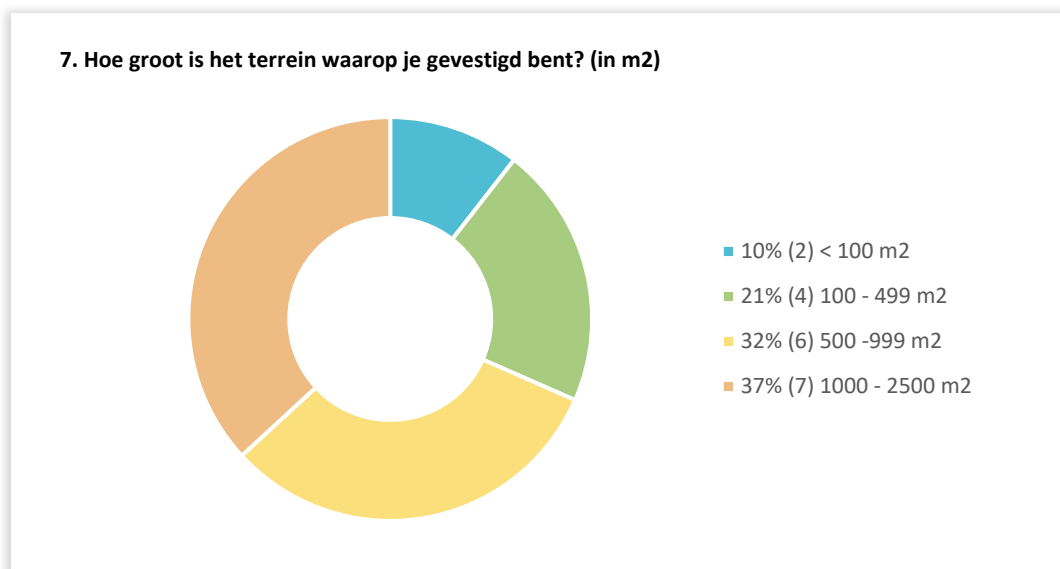

6. Hoeveel vrijwilligers en stagiairs zijn erbij betrokken?

69% beschikt over terrein groter dan 500m2, voornamelijk huur

De antwoorden op de open vraag 'Hoe groot is het terrein waarop je gevestigd bent? (in m2)' liepen erg uiteen: de kleinste vestigingslocatie is 25m2, de grootste 2500m2. Sommige respondenten specificerden dat hun terrein bestaat uit meerdere locaties of uit verschillende onderdelen, zoals een kantoor, een zagerij, een buitenterrein en een werkplaats. Als je de antwoorden groepeerd naar grootte, zie je dat de grote meerderheid (13, 69%) van de respondenten een terrein heeft van 500m2 of meer. 37% heeft zelfs een terrein groter dan 1000m2. Slechts 2 initiatieven hebben een terrein dat kleiner is dan 100m2.

Deze cijfers vertellen echter niet het hele verhaal. Zes respondenten geven aan hun terrein te delen met anderen, of hebben naast het eigen terrein ook toegang tot een gemeenschappelijke werkplaats. Voor de opslag en verwerking van hout zijn al gauw veel ruimte en machines nodig. Door faciliteiten te delen kan in deze behoeftes worden voorzien.

"Huur van atelierruimte (25m2) naast grote gemeenschappelijke houtwerkplaats (140m2) van 'De Createur'"

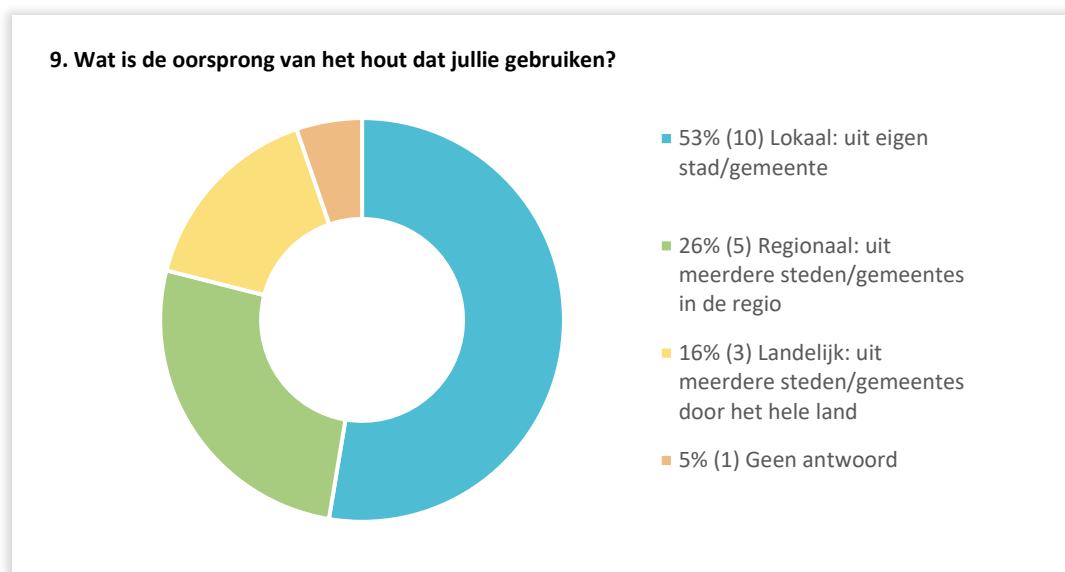
"De werkplaats wordt gedeeld met de vader van één van ons, deze is timmerman en had de werkplaats en de machines al. Deze ruimte zelf is daardoor nagenoeg kosteloos. Kosten voor machines worden gedeeld. De opslag voor het hout is bij een oude boerderij die niet meer in gebruik is verderop."

De vraag 'Hoe is het gebruiksrecht op dit terrein geregeld?' beantwoordde de ruime meerderheid (13, 68%) van de respondenten met 'huur', 'commercieel huurcontract' of 'huurovereenkomst met de gemeente'. Vier respondenten geven aan een bruikleenovereenkomst met de gemeente te hebben, waarbij ze kosteloos of tegen een kleine vergoeding gebruik mogen maken van een terrein of werkplaats. Twee respondenten kunnen kosteloos gebruik maken van hun ruimte via een moederbedrijf of bedrijf van een familielid. Eén van de ondernemingen heeft het terrein gekocht.

III. Stadshout

Meerderheid gebruikt lokaal hout uit de eigen stad of gemeente

Bij ruim de helft van de initiatieven, 10, komt het stadshout wat ze verwerken uitsluitend uit de eigen stad of gemeente. 5 initiatieven verkrijgen hun hout uit meerdere gemeentes in de eigen regio. 3 initiatieven verkrijgen hun hout uit diverse gemeentes door het hele land.

Gemeentes belangrijke bron van stadshout, maar niet de enige

Zoals verwacht zijn gemeentes een belangrijke bron van stadshout, aangezien zij grotendeels verantwoordelijk zijn voor het beheer van bomen in de openbare ruimte. In totaal verkrijgen 14 (74%) van de initiatieven in deze peiling hout via gemeentes — kosteloos, tegen betaling, of beide. 8 van hen zijn nagenoeg geheel afhankelijk van gemeentes voor de toelevering van hout. Eén van hen verklaart:

“Wij kopen voornamelijk hout van de gemeente. Soms krijgen wij het, anders betalen wij ze 11 euro per ton.”

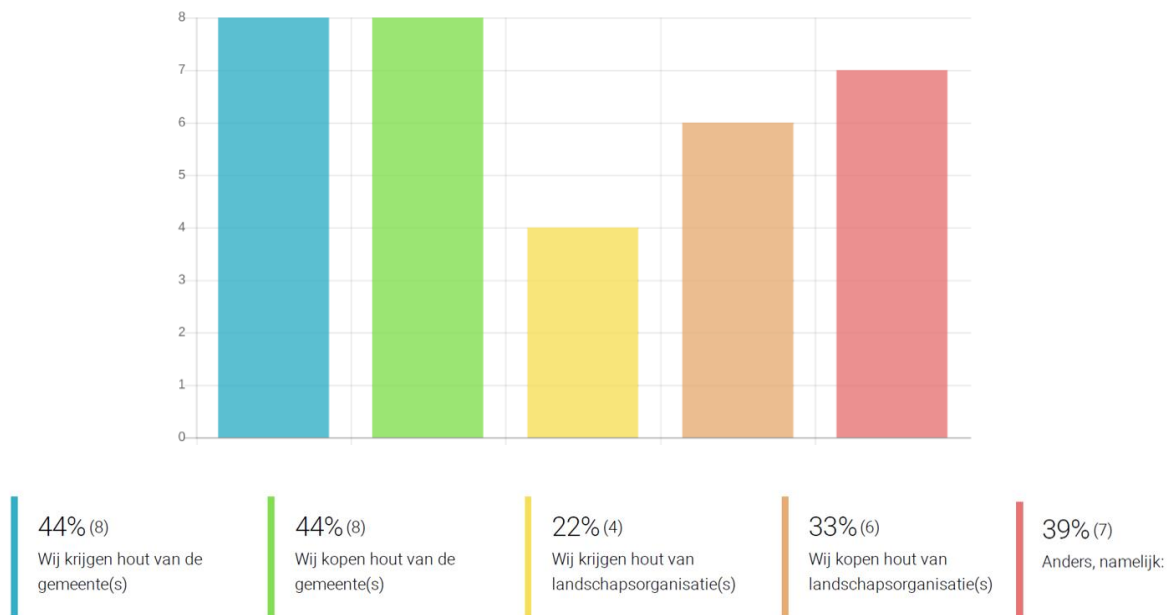
De overige 11 initiatieven verkrijgen (een deel van) hun hout uit andere bronnen, onder andere landschapsorganisaties, hoveniers, particulieren, slooptrajecten en andere stadshoutinitiatieven eerder in de keten. De diversiteit in de verschillende bronnen waar de initiatieven hun hout vandaan halen geeft aan dat het begrip ‘stadshout’ breder gezien kan worden dan alleen bomen in stedelijk gebied die gekapt moeten worden. Het kunnen ook bomen betreffen in buitengebieden, alsmede sloophout en ander resthout wat in de stad of daarbuiten vrijkomt:

“Ik koop gezaagde planken bij stadshoutinitiatieven, bij meubelmakers, hoveniers, houtzagerijen, etc.”

“[Wij verkrijgen ons hout via] de gemeente, de milieustraat, particulieren, grote slooptrajecten, de NS. We krijgen het, ruilen het soms. Zo staat de gemeente Oss vol met onze tafels, en als huur krijgen wij afvalhout.”

“Wij merken dat onze grondstof ‘stamhout’ samen komt met hergebruik van bepaald sloophout. Onze leden maken hier al producten van.”

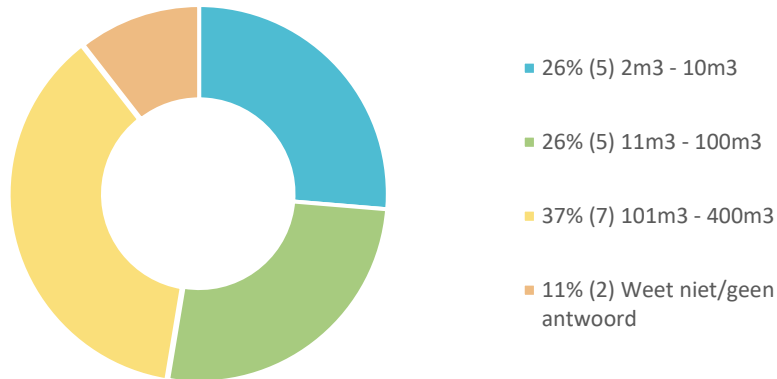
10. Hoe verkrijgt jouw stadshoutorganisatie het hout/de stammen? (meerdere antwoorden mogelijk)

Initiatieven verwerken gezamenlijk ruim 2400 m³ stadshout per jaar

De hoeveelheid stadshout die de initiatieven in deze peiling verwerken varieert van enkele kubieke meters tot 400 m³ per jaar. De antwoorden op de open vraag ‘Hoeveel m³ stadshout verwerken jullie ongeveer per jaar?’ zijn gegroepeerd naar grootte en weergegeven in onderstaande grafiek. Hieruit is te zien dat 5 van de initiatieven ieder jaarlijks tussen de 2 en de 10 m³ stadshout verwerken. Nog eens 5 verwerken tussen de 11 en de 100 m³. 7 initiatieven verwerken meer dan 100 m³. Bij elkaar opgeteld verwerken deze initiatieven zo’n 2400 m³ stadshout per jaar. Het werkelijke getal ligt mogelijk hoger, aangezien twee van de respondenten deze vraag niet hebben beantwoord.

11. Hoeveel m³ stadshout verwerken jullie ongeveer per jaar?

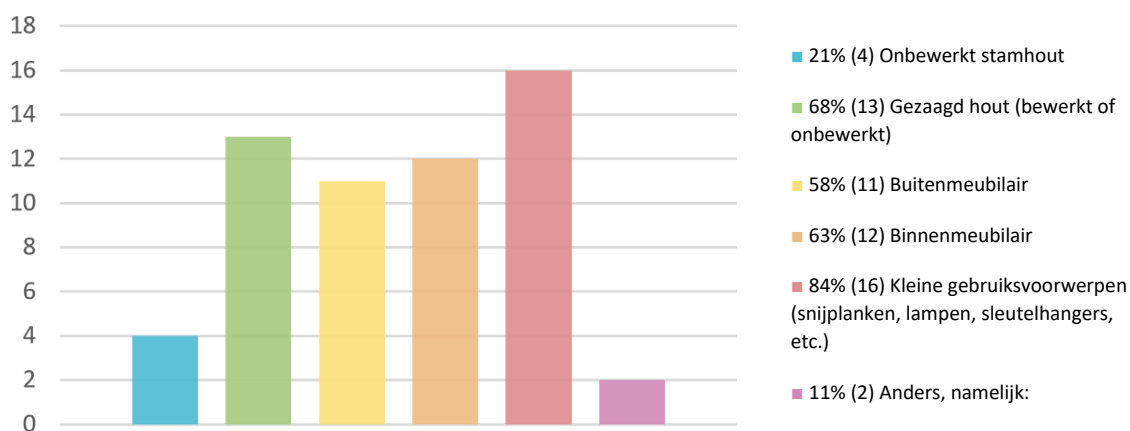

Kleine gebruiksvoorwerpen het vaakst gemaakt. Grote meerderheid levert meerdere type producten.

Op de vraag 'Wat voor type stadshoutproducten lever je?' konden de respondenten meerdere antwoorden aanvinken. 'Kleine gebruiksvoorwerpen' werd het vaakst aangevinkt, door 16 respondenten. Zij maken onder andere snij- en serveerplanken, muziekdoosjes, sleutelhangers, onderzetters, vogelhuisjes en lampen. Maar ook gezaagd hout, buitenmeubilair en binnenmeubilair worden vaak geleverd, door respectievelijk 13, 11, en 12 van de initiatieven. Gezaagd hout wordt doorgaans verkocht aan kunstenaars, ambachtslieden, aannemers of particulieren die het verder verwerken tot eindproduct. 4 van de initiatieven verkopen onbewerkt stamhout. Naast de verkoop van hout en houten producten voeren sommige initiatieven ook zelf bouwprojecten uit, zoals het leggen van houten vloeren of buurtprojecten.

Slechts 3 van de initiatieven specialiseren zich in één categorie (kleine gebruiksvoorwerpen). De overige initiatieven leveren allemaal meerdere type producten.

12. Wat voor type stadshoutproducten lever je? (meerdere antwoorden mogelijk).

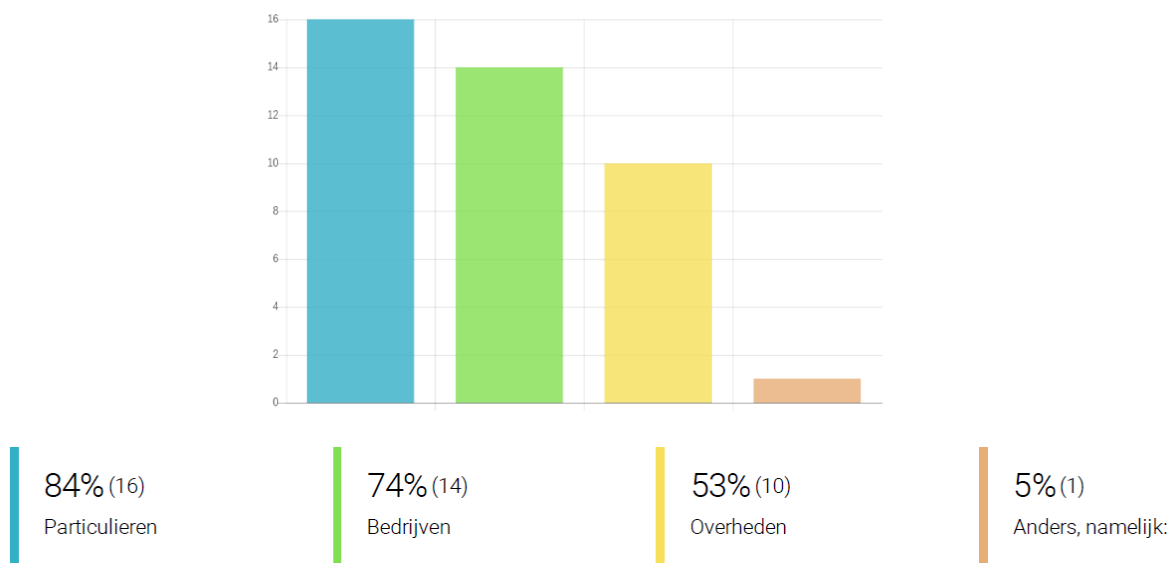

Initiatieven richten zich op een brede markt

Naast de veelzijdigheid in het type producten die de initiatieven leveren, richten zij zich ook op verschillende soorten afnemers. Particulieren worden het vaakst genoemd (16 keer), maar ook bedrijven en overheden worden vaak genoemd (14 keer en 10 keer). Bij 'anders' voegde een respondent in dat ze zich ook richten op scholen en dergelijke.

4 initiatieven richten zich hoofdzakelijk op 1 type afnemer: particulieren, bedrijven of overheden. De overige initiatieven richten zich allemaal op 2 of 3 verschillende markten.

13. Wie zijn de voornaamste afnemers van je stadshoutproducten? (meerdere antwoorden mogelijk)

Veel initiatieven hebben ook een maatschappelijke functie

In de vragenlijst werd de respondenten de mogelijkheid geboden aanvullende informatie te verschaffen met betrekking tot hun activiteiten. Ze konden hier toelichtingen geven bij eerder gegeven antwoorden of onderwerpen aanhalen waar niet naar was gevraagd. Eén van de dingen die uit de toelichtingen naar voren kwam was dat stadshoutinitiatieven naast hun circulaire doelstellingen vaak ook een maatschappelijke functie en ambitie hebben. Dit is ook vaak te lezen op de websites en social media kanalen van de initiatieven. Ze werken bijvoorbeeld met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, bieden leer-werktrajecten aan, of organiseren buurt- of schoolprojecten.

“[Wij zijn een] gecertificeerd erkend leer-werkbedrijf wat zich bezighoudt met duurzaam produceren, onderhouden en renoveren van producten gemaakt van met name lokale bomen. [...] Mensen die graag weer aan de slag willen maar waarbij de stap naar betaald werk nog te groot is kunnen bij [ons] terecht. [...] Wij bieden opleiding- en trainingsplaatsen waar medewerkers begeleid worden op hun weg (terug) naar de arbeidsmarkt.”

“Wij geven ondersteuning, voorlichting, training (educatieve functie). Wij werken samen met verschillende sociaal/maatschappelijke organisaties [en] met scholen in de regio”

Stadshout: een grondstof met emotionele waarde

Een ander punt wat in de toelichtingen benadrukt werd door een respondent is de emotionele waarde van stadshout. Stadshout is meer dan een grondstof; het heeft ook een verhaal. En juist deze verhalen geven het hout en de producten die ervan worden gemaakt meerwaarde. Dit idee is terug te zien op het merendeel van de websites van de stadshoutinitiatieven. Op de productpagina's, of gegraveerd in de producten zelf, staat vaak informatie over het type boom en waar hij gestaan heeft. Soms is er ook informatie beschikbaar over het plantjaar, de reden voor de kap, of kan je een foto zien van toen de boom nog stond. Om deze meerwaarde te behouden is het belangrijk dat het hout traceerbaar is naar de boom en locatie waar het vandaan kwam.

“De meerwaarde van lokaal/inlands hout is niet alleen de duurzaamheid (hergebruik van grondstof uit de buurt) maar het heeft ook een grote emotionele waarde voor kopers. Met name vanwege het feit dat elk werkstuk te herleiden is tot een specifieke boom.”

IV. Uitdagingen en communicatie

Gebrek aan samenwerking met gemeente belangrijkste uitdaging

Op de open vraag “Zijn er uitdagingen waar je tegenaan loopt? Licht toe.” kwam een goede respons. Alle respondenten vulden ten minste 1 uitdaging in. Hieronder volg een overzicht van de belangrijkste uitdagingen en hoe vaak ze genoemd werden. Aangezien dit een open vraag was, geven de antwoorden geen volledig beeld van alle uitdagingen die de respondenten ervaren, maar een indicatie van de belangrijkste problemen die er spelen.

Geen of gebrekkige samenwerking met gemeente: 9 keer genoemd

Gemeentes zijn formeel eigenaars van een groot deel van de bomen in de openbare ruimte. Jaarlijks worden duizenden van deze bomen gekapt, vaak door aannemers die de bomen als afval verwerken. Slechts een klein deel komt bij stadshoutinitiatieven terecht voor duurzaam hergebruik. Hoewel er een grote potentie is om meer van dit stadshout circulair te verwerken, blijkt het voor stadshoutinitiatieven een uitdaging om effectieve samenwerkingsverbanden met gemeentes aan te gaan. 9 van de initiatieven in deze peiling noemen een gebrek aan (goede) samenwerking met de gemeente als uitdaging. Gemeentes willen niet of te weinig meewerken in het leveren van stadshout, het beleid omtrent gekapte bomen is onduidelijk, of het lukt initiatieven niet om formele afspraken rond te krijgen voor meer structurele afname van hout.

Gebrek aan financiering/werkkapitaal: 4 keer genoemd

Vier van de respondenten noemde een gebrek aan financiering/werkkapitaal als uitdaging. Dit zijn alle vier initiatieven die meerdere processen in de keten beheren, van stamhout tot eindproduct. Twee van hen lichten toe dat zij problemen ondervinden bij de voorfinanciering van stamhout, zaag- en droogactiviteiten. Ook geeft het gebrek aan werkkapitaal problemen bij het financieren van mankracht en kennis.

“Het stamhout en het zagen kost geld. Geld om te investeren is er niet en inkomsten zijn er pas nadat het hout is verkocht. Daar zit vaak veel tijd tussen. Dit probleem proberen we op te vangen door specifiek voor een bepaald project te zagen en het hout meteen te gebruiken. Dat kan alleen bij buitenprojecten, zoals parkbank, picknicktafel, buitenbieb, plantenbakken, etc. Het voordeel is dat het hout direct na het zagen ingezet kan worden en niet eerst hoeft te drogen. De kosten worden dan binnen het project meteen terugverdiend.”

“Het traject van stamhout tot gereed product (kringloop sluitend) vergt een lange weg en financieringsbehoefte is groot (werkkapitaal en voorfinancieren van stamhout, zaag- en droogarbeid, en educatieve leertrajecten). Het primaire proces (grondstof, plaatszagen en drogen) vergt al ca. 400,00/500,00 [euro] per m³. Verder hebben wij nog te beperkte financiële middelen om ons aanplantprogramma goed vorm te geven.”

Gebrek aan vakkennis en expertise: 5 keer genoemd

Vijf van de initiatieven noemen een gebrek aan vakkennis en expertise binnen de organisatie als uitdaging. Zij noemen een gebrek aan kennis over het rendement uit stadshout stammen, houtsoorten,

hout drogen, houtbewerking, efficiënt produceren en geschikte opbrengstmodellen. Dit gebrek aan kennis hangt deels samen met het gebrek aan financiering om die kennis te vergaren.

“Onbekende houtsoorten (voornamelijk de cultivars) dienen zich aan. Het rendement (netto m³) uit stadshout stammen is nog weinig onderzocht. Er is weinig of geen theorie over. Verder zijn er wel legio kostenmodellen ten aanzien van boombeheer/verwerking, doch onvoldoende opbrengstmodellen. Dit werk vergt veel tijd en inzet van experts. Wij hebben onvoldoende financiële middelen voor opleiding en het aantrekken van vakkundig personeel.”

“Wij hebben onvoldoende vakkennis van houtbewerking/meubelmakerij. Vakkennis is alleen beschikbaar door middel van inhuur wat veelal te duur is in de opstart/ontwikkelfase.”

“Het proces van boom tot product efficiënt maken is een uitdaging. Daarnaast kostenefficiënt produceren om de producten betaalbaar te houden.”

“Het is de kunst de juiste schaal en werkwijze te vinden. Dan lukt het om ook echt circulair te worden in het verwerken van het hout. De schaal moet passen bij de grootte van het terrein en de vraag. Hoeveel energie is er nodig om het hout te verwerken en hoeveel kan het terrein opbrengen? Hoeveel kan de organisatie aan. Deze zaken moeten met elkaar in evenwicht zijn. Dit wordt toch een beetje wollig en weinig concreet, maar het is wel waar ik steeds mee bezig ben.”

Problemen met huisvesting: 4 keer genoemd

Voor de opslag en verwerking van hout zijn al snel veel ruimte en machines nodig. Eerder kwam al naar voren dat een aantal stadshoutinitiatieven faciliteiten delen met andere ondernemers of gebruik maken van gemeenschappelijke werkplaatsen. Hoewel dit in sommige gevallen adequaat geregeld is, zijn er ook respondenten die problemen ondervinden met hun huidige huisvestingssituatie. Zij zitten bijvoorbeeld op een tijdelijke locatie, zijn uit hun vergunning gegroeid, of worden in hun activiteiten beperkt door het gebrek aan een eigen werkplaats of uitbreidingsmogelijkheden.

“We kunnen stammen zagen bij een bedrijf en mogen het daar ook opslaan. We hebben nog steeds geen eigen werkplaats en kunnen daarom ook geen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt inzetten. Ook is de mogelijkheid tot productie van gebruiksvoorwerpen en andere zaken beperkt. Gebrek aan betaalbare huisvesting en goedkoop machinepark is ons grootste probleem.”

“Samenwerking met gemeente gaat moeizaam, circulaire inkoop door gemeente is 0,0, plek om stammen te wateren en stammenopslaglocatie komt maar niet van de grond.”

Keuze juiste bedrijfsvorm: 1 keer genoemd

Eén van de respondenten met een eenmanszaak geeft aan te twijfelen over wat de beste bedrijfsvorm is om samenwerking met overheden en andere partijen te bevorderen. Aangezien eenmanszaken de meest voorkomende rechtsvorm is onder de initiatieven in deze peiling, zou een antwoord op deze vraag ook interessant kunnen zijn voor anderen.

“[Mijn bedrijf] is nu een eenmanszaak. Is een coöperatie, stichting o.i.d. zinvoller i.v.m. (toekomstige zakelijke) contacten met overheden, waterschap en stichtingen?”

Behoeftte aan bemiddeling in contact met gemeente, toegang tot financiering en netwerken voor kennisuitwisseling

Op de open vraag “Heb je behoefte aan ondersteuning om deze uitdagingen op te lossen? Licht toe” kwam minder respons dan op de voorgaande vraag. Vijf respondenten vulden niets in, ondanks dat ze wel uitdagingen hadden benoemd. Nog drie respondenten vulden in dat ze niet direct ondersteuning nodig hebben, maar mogelijk wel in de toekomst. Een ander heeft geen behoefte aan ondersteuning in verband met bedrijfsbeëindiging. De overige tien respondenten gaven aan wel behoefte aan ondersteuning te hebben. Hun suggesties hieronder samengevat:

Bemiddeling in contact met gemeente

Geen of gebrekkige samenwerking met gemeentes werd het vaakst genoemd als uitdaging waar de initiatieven tegenaan lopen. Samenwerking met gemeentes is echter cruciaal om de stadshoutketen meer circulair te maken. Vier respondenten geven aan behoefte te hebben aan bemiddeling in het contact met de gemeente om betere samenwerking te bewerkstelligen. Eén van hen voegt toe dat het zou helpen als er een landelijke organisatie, richtlijn of netwerk zou zijn wat hiervoor als uitgangspunt kan dienen en wat andersom een gemeente ook zekerheid biedt.

Ondersteuning bij toegang tot financiering

Twee initiatieven hebben behoefte aan ondersteuning om toegang te krijgen tot subsidies of andere vormen van financiering. Zij geven aan financiering nodig te hebben om te kunnen investeren in de onderneming en om operationele processen te kunnen bekostigen.

Netwerken voor kennisuitwisseling

Drie ondernemers geven aan behoefte te hebben aan netwerken om kennisuitwisseling te bevorderen. Dit kan een netwerk met andere stadshoutinitiatieven zijn, maar ook met andere partijen die kennis en ervaring hebben op het gebied van bijvoorbeeld houtsoorten of houtbewerking. Zo laat één van de respondenten weten momenteel actief bezig te zijn met contact leggen met de Populierenvereniging. Een ander zou graag toegang hebben tot een netwerk van vrijwilligers met vakkennis die medewerkers vanuit sociale arbeid kunnen begeleiden.

Verkrijgen van geschikte locatie

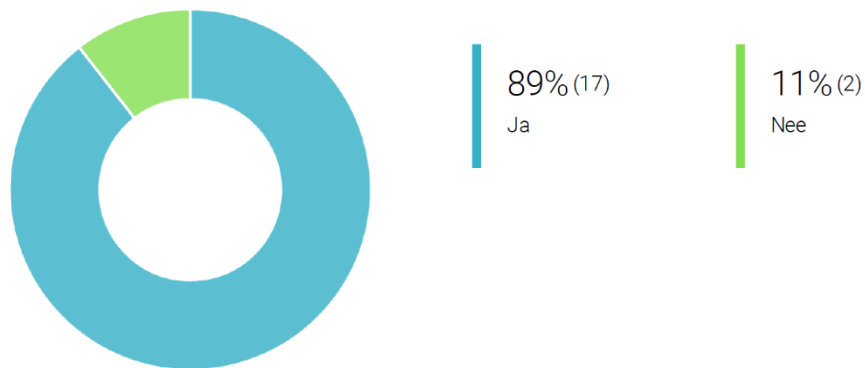
Eén van de initiatieven geeft aan behoefte aan ondersteuning te hebben bij het verkrijgen van een geschikt terrein. Voor de overige drie initiatieven met huisvestingsproblemen lijkt ondersteuning hierbij geen acute behoefte, maar dit zou het op termijn wel kunnen worden.

89% heeft behoefte aan landelijk stadshoutnetwerk. Voorkeur voor fysieke bijeenkomsten en email

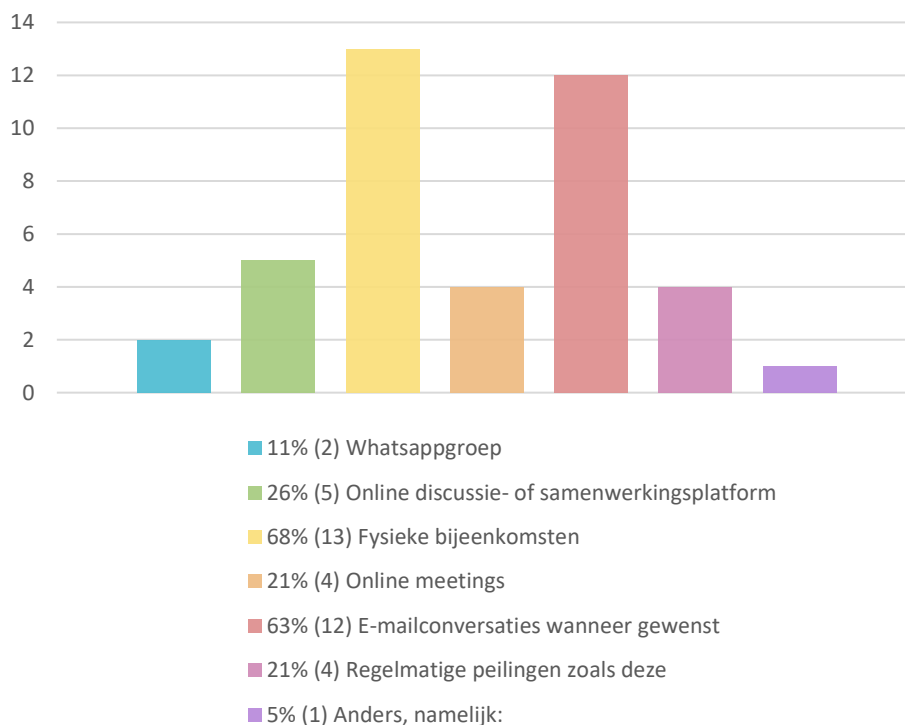
De Natuur en Milieufederaties zetten zich in om stadshoutinitiatieven in Nederland te ondersteunen en de sector te laten groeien. Op 16 April 2019 werd een eerste regionale meeting georganiseerd om stadshoutinitiatieven met elkaar in contact te brengen, uitdagingen te bespreken en gezamenlijk op zoek te gaan naar oplossingen. In deze peiling werd respondenten gevraagd of ze er behoefte aan zouden hebben dat het landelijke stadshoutnetwerk meer gestructureerd samen wordt gebracht. 17 van

19 respondenten (89%) beantwoordde deze vraag met 'ja'. Vervolgens werd gevraagd welke communicatiemethoden hiervoor de voorkeur zouden hebben. Fysieke bijeenkomsten werd het vaakst gekozen, door 13 van de respondenten. Daarna volgde e-mailconversaties, wat door 12 personen werd gekozen. De overige opties werden elk door 2 tot 5 respondenten gekozen. Bij 'anders' noemde een respondent gezamenlijke fundraising activiteiten.

16. In april 2019 organiseerde de Natuur en Milieufederatie een succesvolle regionale meeting tussen stadshoutinitiatieven. We zouden graag het landelijke stadshoutnetwerk meer gestructureerd samenbrengen, om van elkaar te leren en elkaar te kunnen inspireren. Heb je hier behoefte aan?

17. Indien ja, welke methoden hebben hiervoor jouw voorkeur? (meerdere antwoorden mogelijk)

V. Conclusie

De peilingresultaten geven een eerste overzicht van welke stadshoutinitiatieven er actief zijn, hun activiteiten en de uitdagingen waar ze tegenaan lopen. Hoewel ze met dezelfde grondstof werken, bestaan er soms grote verschillen tussen de initiatieven. Aan de ene kant zijn er kleine eenmansbedrijven aan het einde van de keten, die met enkele kubieke meters hout per jaar één type eindproduct fabriceren. Daarnaast zijn er ook grotere ondernemingen die verschillende ketenprocessen beheren, van transport van stamhout, tot zagen, drogen, opslag, houtbewerking, en verkoop van verschillende soorten tussen- en eindproducten.

Er is ook veel verscheidenheid te zien in waar de initiatieven hun hout vandaan halen. Zoals verwacht zijn gemeentes een belangrijke bron van stadshout, maar de ruime meerderheid van de initiatieven verkrijgt in ieder geval een deel van hun hout uit andere bronnen. Dit kunnen bijvoorbeeld landschapsorganisaties zijn, hoveniers, particulieren, slooptrajecten of andere stadshoutinitiatieven.

Gemeentes zijn niet alleen leveranciers van stadshout, voor de meerderheid van de initiatieven zijn ze ook een afnemer van stadshout producten. Daarnaast gaven 4 respondenten aan een bruikleenovereenkomst met de gemeente te hebben, waarbij ze kosteloos of tegen een kleine vergoeding gebruik mogen maken van een terrein of werkplaats.

Maar hoewel er al enige samenwerking met gemeentes bestaat, lijkt er op dit vlak nog veel winst te behalen. Het gebrek aan een goede samenwerking met de gemeente werd veruit het vaakst genoemd als uitdaging waar de respondenten tegenaan lopen. In sommige gevallen willen gemeentes niet meewerken in het leveren van stadshout. In andere gevallen leveren ze incidenteel hout, maar lukt het de initiatieven niet om formele afspraken te maken voor meer structurele afname van stammen. Ook is het beleid omtrent gekapte bomen soms onduidelijk.

Andere uitdagingen die door de respondenten werden genoemd zijn gebrek aan financiering, onvoldoende interne vakkennis en expertise, problemen met huisvesting, en het kiezen van de juiste bedrijfsvorm.

Op basis van de uitkomsten van deze peiling volgen een aantal aanbevelingen die de Natuur en Milieufederaties kunnen gebruiken om stadshoutinitiatieven te ondersteunen, barrières weg te nemen, en de groei van de sector te stimuleren:

- **Structureel samenbrengen van landelijk stadshout netwerk:** 17 van de 19 respondenten gaven aan hier behoefte aan te hebben. De voorkeur gaat uit naar email contact en fysieke bijeenkomsten. Het netwerk kan worden ingezet om elkaar te leren kennen, van elkaar te leren, problemen te identificeren en gezamenlijk tot oplossingen te komen.
- **Samenwerking met gemeentes bevorderen:** Voor stadshoutinitiatieven kan het een goede businesscase zijn als zij vaste partner kunnen worden van de gemeente, met name voor de toelevering van stamhout. Ook voor gemeentes kan samenwerking interessant zijn, aangezien dit kan bijdragen aan het behalen van gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. De Natuur en Milieufederaties hebben veel contacten bij de

gemeentes in Nederland en kunnen dienen als schakel tussen de twee partijen en bijdragen aan het wegnemen van barrières die duurzame samenwerking in de weg staan.

- **Stimuleren van kennisuitwisseling:** Het landelijke stadshoutnetwerk kan worden gebruikt om kennisuitwisseling tussen stadshoutinitiatieven te bevorderen. Daarnaast kan er aansluiting worden gezocht met partijen die kennis en ervaring hebben op het gebied van bijvoorbeeld houtsoorten of houtbewerking.
- **Toegang tot financiering:** Een aantal initiatieven gaf aan behoefte te hebben aan ondersteuning om toegang te krijgen tot subsidies of andere vormen van financiering. De Natuur en Milieufederaties zouden de initiatieven kunnen informeren over financieringsmogelijkheden vanuit de overheid en mogelijk matchen aan relevante investeerders.
- **Hulp bij huisvesting:** Waar nodig zou ondersteuning geboden kunnen worden bij het zoeken naar een geschikt terrein of werkplaats, mogelijk in samenwerking met de gemeente.
- **Aanspreekpunt voor vragen en advies:** Via het landelijke Servicepunt Circulair kunnen de Natuur en Milieufederaties een aanspreekpunt bieden waar stadshoutinitiatieven terecht kunnen met vragen over circulariteit, businessplanning en andere zaken.

ANNEX – Vragenlijst

I. Algemene kenmerken

1. Wat is de naam van je stadshout initiatief?
2. In welk jaar is dit initiatief gestart?
3. In welke gemeente is je stadshoutinitiatief gevestigd?
4. Welke rechtsvorm heeft je stadshoutinitiatief?
 - Eenmanszaak
 - BV
 - VOF
 - Stichting
 - Stadshoutinitiatief heeft geen eigen rechtsvorm maar is een initiatief van een overheid, stichting, bedrijf of andere organisatie.
 - Anders namelijk:
5. Hoeveel personen zijn er werkzaam in je stadshout initiatief? (exclusief stagiairs en vrijwilligers)
 - 1
 - 2 t/m 5
 - 6 t/m 10
 - 11 t/m 25
 - 26 t/m 50
 - 51 t/m 250
 - meer dan 250
6. Hoeveel vrijwilligers en stagiairs zijn er bij betrokken?
 - 1
 - 2 t/m 5
 - 6 t/m 10
 - 11 t/m 25
 - 26 t/m 50
 - 51 t/m 250
 - meer dan 250
7. Hoe groot is het terrein waarop je gevestigd bent? (in m²)
8. Hoe is het gebruikersrecht op dit terrein geregeld (huur, kosteloos, ...)?

II. Stadshout

9. Wat is de oorsprong van het hout dat jullie gebruiken (meerdere antwoorden mogelijk)?
- 1 stad/gemeente
 - Meerdere steden/gemeentes in de regio
 - Meerdere steden/gemeentes door het land
 - Landschapsorganisaties
 - Anders, namelijk:
10. Hoe verkrijgt jouw stadshoutorganisatie het hout/de stammen?
- Wij krijgen hout van de gemeente(s)
 - Wij kopen hout van de gemeente(s)
 - Wij krijgen hout van landschapsorganisatie(s)
 - Wij kopen hout van landschapsorganisatie(s)
 - Anders, namelijk:
11. Hoeveel m³ stadshout verwerken jullie ongeveer per jaar?
12. Wat voor type stadshoutproducten lever je? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Onbewerkt stamhout
 - Onbewerkt gezaagd hout
 - Bewerkte planken
 - Buitenmeubilair
 - Binnenmeubilair
 - Kleine gebruiksvoorwerpen (snijplanken, lampen, sleutelhangers, etc.)
 - Anders, namelijk:
13. Wie zijn de voornaamste afnemers van je stadshoutproducten? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Particulieren
 - Overheden
 - Bedrijven

III. Uitdagingen en communicatie

14. Zijn er uitdagingen waar je tegenaan loopt? Licht toe.
15. Heb je behoefte aan ondersteuning om deze uitdagingen op te lossen? Licht toe
16. In april 2019 organiseerden de Natuur en Milieufederatie een succesvolle (regionale) meeting tussen stadshoutinitiatieven. We zouden graag het landelijke stadshoutnetwerk meer gestructureerd samen te brengen, om van elkaar te leren en elkaar te kunnen inspireren. Heb je hier behoefte aan?
- Ja (→ door naar volgende vraag)
 - Nee (→ volgende vraag overslaan)
17. Welke methoden hebben hiervoor jouw voorkeur? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Whatsappgroep

- Online discussie- of samenwerkingsplatform
- Fysieke bijeenkomsten
- Online meetings
- E-mailconversaties wanneer gewenst
- Regelmatige peilingen zoals deze
- Anders, namelijk:

Naam*:

Email adres:

Telefoonnummer:

Zouden we je eventueel mogen benaderen om meer over je situatie te weten te komen, in het kader van dit onderzoek? Ja/Nee

***Je contactgegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld en dienen enkel om met je in contact te komen. De onderzoeksresultaten zullen anoniem worden verwerkt.**